

F.5.1. Eltartotti arány

Az eltartotti arány (vagy teljes függőségi ráta) a függő helyzetben lévő (eltartásra szoruló) korcsoportoknak a produktív népességhez való viszonyát jelenti. Rendszerint külön kiszámítják a gyermekkorúakra és az idősekre vonatkozóan is.

- gyermekkorúakra:

$$\text{függőségi arány} = \frac{0-14 \text{ évesek}}{15-59 \text{ évesek}} * 100$$

- öregkorúakra:

$$\text{függőségi arány} = \frac{65 \text{ év fölöttiek}}{15-59 \text{ évesek}} * 100$$

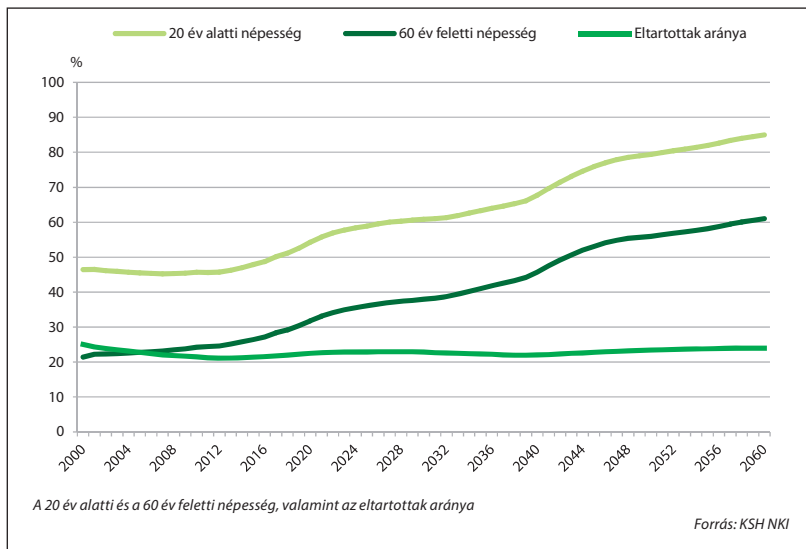
Ha a teljes függőségi arányt keressük, akkor a fenti két értéket össze kell adni.

A korfa azt mutatja meg, hogy adott korú lakosságból hány fő él abban az adott évben nemenként. A korfa alakja megmutatja a várható tendenciákat is,

hiszen a vízszintes oszlopok csökkenő méretben fölfelé mozduknak el az időben (ahogy az adott korú lakosok öregszenek, és néhányan elhaláloznak időközben). A korfa alapján háromféle népeiséget különböztetünk meg:

1. piramis- vagy gúlaalak → fiatal korösszetételű, népeiségszaporodó típus,
2. hagyma- vagy urnaalak → öreg korösszetételű, népeiségfogyó típus,
3. harangalak → stacioner, változatlan korösszetételű népeiség.

Magyarországon a 2. esetet figyelhetjük meg, a számokból is kiolvasható (elsősorban a nyugdíjrendszert fenyegető) öregedő társadalmi mintázat. A túlnépesedést gyakran szokták emlegetni mint a fenntarthatatlanság egyik okát, így a fogyat-

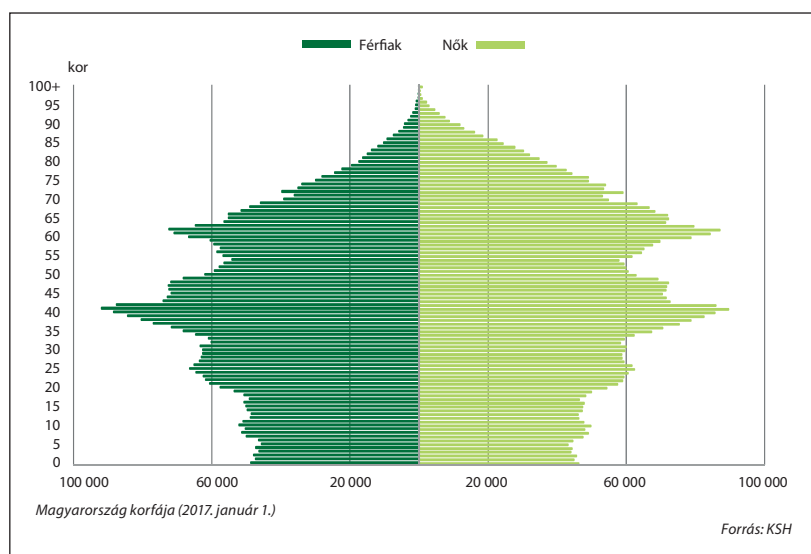

kozó lélekszám kedvezőnek tűnhet. Azonban mivel a fenntarthatóság bizonyos társadalmi-gazdasági vonatkozásai csak lokálisan értelmezhetőek, egy globális szempontból marginális, ám kedvező folyamat lokálisan tragédiát is jelenthet.

Jelenleg Magyarországon 1000 aktív, azaz dolgozó lakosra 510 nem aktív jut. Ez az érték 2030-ra várhatóan eléri a 610 főt. A növekedést elsősorban az öregkorúak számának és arányának növekedése okozza, miközben a gyermekkorúak aránya csökken. Eltekintve attól, hogy milyen egy gazdaság nyugdíjrendszere, a fiatal- és időskorú eltartottak arányának megfordulásával (2005-ben) egy olyan folyamat indult el, amely igen nehezen javítható. Gondoljunk csak arra, hogy egy intézkedés hatására megvalósuló „újszülött hullám” csak legkevesebb 18-20 év múlva jelent változást az eltartotti arányban.

Minél kevesebben vannak az aktív korúak a teljes lakossághoz viszonyítva, annál nagyobb terhet hárul rájuk (például az adók és járulékok terén).

Mivel az állami bevételek forrását az aktív korú lakosság termelheti meg, az állami intézkedések során figyelemmel kell lenni arra, hogy az amúgy is csökkenő arányt mutató lakossági rétegre ne háruljon aránytalanul nagy terhet, és ne növekedjen az elvándorlási kedv. A beszedett adók és járulékok lehető legjobb hasznosítására kell koncentrálni. Az oktatás fejlesztésének, valamint a gazdaság megtartóerejének kell kiegészítenie a gyermekvállalásra ösztönző intézkedéseket, hogy a népeiségszaporulatot meg tudja tartani az ország.

Az öregkorúak arányának növekedése nagy terhet jelent, és ha a keresőkorú lakosokat nem tudja megtartani az ország, akkor a születések számának növekedése sem hozhat megoldást.